

Mida muutis apteegireform?

Apteegireformist on möödunud aasta, mis on suurendanud apteekrite eneseteadlikkust ja soovi ise oma erialast elu määrata. Riik peaks hoidma rohkem silma peal, et vanad omanikud ei saavutaks erinevate vahendite abil apteekrite üle taas valitsevat mõju.

**KARIN
ALAMAA-AAS**
*Eesti Proviisorite Koja
juhatuse esimees*

Apteegireformi lõpuni jõudmine võttis aega viis aastat, millest esimesed neli kulgesid üpriski rahulikult. Ilmselt ei uskunud ketiapteekide omanikud, et see reform võiks lõpuks mingilgi kujul realiseeruda. Vaid kolmveerand aastat enne apteegireformiga antud üleminekuperioodi lõppu ilmselt tunnetati, et seni suurte apteegikettide lõa otsas olnud apteekrid võivad tõesti iseseisvuda. Järgnes pretsedenditu surve poliitikutele, apteekritele ja ametnikele reformi tagasilükkamiseks. See sisaldas nii võitlust riigikogus kui ka ketiapteekide äkksulgemist. Viimane oli eriti drakooniline samm, sest omanikud sundisid meditsiinitöötajatest apteekreid oma patsiente lihtsalt ükselt tagasi saatma.

Ja siis ... vaikus!

Iseseisvust pooldavad apteekrid olid juba valmis, et riigikokku minnakse reformi tagasi võtma ka kolmandat korda, kuid siis ... saabus vaikus ja koroonapandemia. Apteegireformi lõpp toimus täiesti vaikselt ja kärata koroonavarjus. Suured apteegiketid küll üritasid mitu korda veel teemat tõsta, kuid keegi ei võtnud enam vedu. Koroonat oli olulisem, ja oli ka.

Kuigi apteegiketid manasid reformi viimases etapis rahvale silme ette pildi, kus kõik apteegid pannakse kinni ja inimesed jäävad abita, siis tegeli-

kult midagi drastilist ei juhtunud. Nagu apteegireformi plaan ette nägi, vahetasid apteegid lihtsalt omanikku ja toimisid edasi. Personal jäi samaks, tööd ja palka inimesed ei kaotanud, apteegid on juhtunud. Kuigi ähvardati ju kõige selle kadumisega.

Suudab juhtida küll

Üks apteegikettide juhtmotiive oli, et proviisor ei suuda apteeki juhtida. Ja et tal puudub selleks vähimgi huvi. Selgub, et proviisorist omanik suudab juhtida ja majandada apteeki paremini kui mitteproviisorist omanik. Rahul on ka patsient, sest proviisor lähtub eelkõige

siendile vajadusega müüa maha hulgi-lattu ostetud kaubad. Kui selleks on vaja tekitada inimesele võltsvajadusi, siis pole see probleem.

Arvestades aga Eesti meditsiinisüsteemi suurt koormust, siis on sisuline vajadus ikkagi nõustada ja aidata inimesi nende tervisehädades – nii nagu klassikaline apteek on ikka ja alati toiminud. Apteek pole ju rohpood, nagu reformi kestel seda teinekord üritati kujutada.

Suhe patsiendiga

Apteegireformi tulemusel on loodud hea alus selleks, et proviisori/farmatseudi ja patsiendi vahel saaks tekkida tugev

“Selgub, et proviisorist omanik suudab juhtida ja majandada apteeki paremini kui mitteproviisorist omanik. Rahul on ka patsient, sest proviisor lähtub eelkõige tema huvist ja näeb end tervishoiutöötajana.

tema huvist ja näeb end tervishoiutöötajana. Omanikuna ei keskendu proviisor kasuliku prahi müümisele, mis toob küll ettevõtjale kiire raha, kuid jätab patsiendi vajadused tagaplaanile. Ettevõtluskeskne apteek läheneb pat-

usaldussuhe. Kui patsient saab hea apteegiteenuse ja lahenduse oma probleemidele, siis tuleb ta ikka ja jälle sellesse apteeki ning soovib ka tuttavatele. Niimoodi ehitatakse üles patsiendiga suhe, mis jääb ja toidab. Kui apteek on

lihtsalt rohupood, kus sa ei saa tegelikult meditsiinitöötajat usaldada (näiteks kui hulgemüüja poolt on surve konkreetseid tooteid müüa), siis varem või hiljem kaotab apteekri töö igasuguse mõtte. Jääksid vaid haiglaapteegid, mis saavad lähtuda apteekri töö algsest mõttest.

Iseseisvus ... päriselt või paberil?

Apteekri ja patsiendi hea suhte alus on ühine arusaamine, et see pole pood, vaid tervishoiuasutus. Selle eeltingimus ongi apteekide ja apteekrite iseseisvumine. Oleme ju kunagi olnud iseseisvad, aga siis anti asjatult ja võitluseta järele ja meist said enamasti ketiapteekrid.

protsess, millele viiepalliskaalas ei saa hinnet panna tänava ega tuleval aastal. Kuid muudatusi peaksime nägema mõne aasta pärast.

Samas on võimalik, et suurem muutus toimubki põlvkonnavahtusega. Uuel põlvkonnal on suured ambitsioonid, müüja positsioon neid lihtsalt ei kõneta. Kui minu põlvkond veel kujutab ette tööd ketiapteegis, siis uus põlvkond ootab juba vabadust, iseseisvust ja võimalust areneda. Seda kõike jõustunud apteegireform ka pakub.

Seljad lähevad sirgu

Õnneks on suur osa praeguseid apteegiomaniikke hakanud nägema oma tööd ja tegevust ka iseseisvuse võtmes. Kui en-

järjest rohkem aru, et eriala arendamiseks peame saama ise otsuseid vastu võtta. Muidugi on meil ilmselt veel makstud otsustajaid, kellele on antud turunduskettidelt käsk kätte n-ö õiget asja ajada. Olgu see siis apteegis vaksineerimine või mõni muu hulgemüüjale kasulik lahendus. Lõa otsas olev apteek peab kiitma, muidu pannakse sanktsioonid peale. Järjest rohkem saavad apteekrid sellest manipuleerimisest ka aru ja hakkavad vastu. Esialgu küll vaikselt ja tasa, kuid ei maksa alahinnata tekkivat jõudu.

Omaltpoolt lisavad hagu ka hulgemüüjad, kelle jaoks on endiselt "omad" ja "võõrad" apteegid. Omadele müüakse tarneraskuses või kallist ravimit, teistele mitte. Ja neid juhuseid ei ole üks ja kaks, vaid kümneid.

Riik võtku jalad seinalt

"Omade" ja "võõraste" apteekide teemat oleme tõstatanud ka hulgemüüjate ja ravimiametiga suheldes. Hulgemüüjad on öelnud, et sellist asja ei saa olla – see on võimatu. Ometi lahkub e-keskkonnas tellitud ravim müstiliselt ostukorvist ja telefonimüügist öeldakse süüdimatult, et las patsient läheb mõnda meie apteeki, sealt saab selle ravimi. See on ajanud apteekrid kurjaks ja näitab ühtlasi, et hulgemüüjad võimutsevad endiselt ja teevad täpselt, mida tahavad.

Aasta hiljem võib öelda, et apteegireformi esimene etapp on edukalt läbitud. Nüüd peab riik (sotsiaalministeerium, ravimiamet, konkurentsiamet) neid reegleid lihtsalt jõustama ja lõpetama viimasedki sõltuvussuhted, mis vanadest aegadest on jäänud. Mõistagi on sellele oodata tugevat vastuseisu. Aga kaalul on apteekriameti tõsiseltvõetavus.

“Omaltpoolt lisavad hagu ka hulgemüüjad, kelle jaoks on endiselt “omad” ja “võõrad” apteegid. Omadele müüakse tarneraskuses või kallist ravimit, teistele mitte. Ja neid juhuseid ei ole üks ja kaks, vaid kümneid.

Apteegireformi eesmärk ongi apteekide ja apteekri kui kutse iseseisvumine. 1. aprillist 2020 muutusid apteekide omanikud. Mõned päriselt, mõned paberil. Eks endised omanikud on mõelnud välja juriidilisi nõkse, kuidas ikkagi hoida endiseid töötajaid oma mõjuväljas. Kuid samas tuleb järjest enam ka kolleegide seast tagasisidet, kuidas üritatakse neid ahelaid lõhkuda. Muidugi ei meeldi see endistele omanikele ja praegustele turunduskettidele.

Aasta pärast apteegireformi vormilist lõppu tuleb tõdeda, et see reform on pikk

dine apteegi- ja nüüdne turunduskett pitsitab, siis tekivad paraku mõtted, kuidas oleks elu ilma selleta. Ikka jõutakse järeldusele, et oleks parem ja saaks ka ise väga hästi hakkama.

Apteegireformi tulemusel on hakanud jää liikuma ka hulgemüügiturul, sest sinna on sisenenud veel tegijaid – mõni neist päris suure ettevõtlusgrupi taustaga. See tähendab, et varem või hiljem on võimalik murendada praegu veel esiviivuleid mängivate hulgemüüjate võim.

Nii imelik kui see ka pole, ongi suurim muutus toimunud apteekrite peas – saame